

rides. En lloc de *TORKOS* hauríem de tenir **ORKOS* en cèltic com a continuació de l'indoeur. comú *PORKOS* 'porc', amb la pèrdua regular de la *r*, típica del cèltic: hagué d'haver-hi una contaminació d'un mot o element en *t*. Henry indica unes possibilitats, jo en suggeria també una (*TUKKA*, d'on el cast. *tocino*), Pokorny vacilla entre dues o tres coses. Tots podem tenir una mica de raó, almenys en qualitat d'influències auxiliars i confusius.

M'inclino a creure en una solució, com a factor dominant, que seria la més simple, i explicaria alhora les altres petites divergències fonètiques entre la forma *TROG-* del nostre **TROGIA* i *TORK-* del masculí. També, en forma diferent Pokorny, i crec ja *Walde* i d'altres, pensaven en una relació amb l'irl. mj. *trogaid* 'ella pareix, ella infanta'. Es pot creure, doncs, que hi hagué una aproximació entre els dos radicals *TROG-* i *ORK-*, aproximació progressiva, en part fusió: en *TORKOS* només la *r* (la resta del mot com en *ORKOS* < *PORKOS*), en *TROGIA* en lloc del femení *TORKIA* que podríem esperar, la *-k-* apareix sonoritzada com *-g-* i la *r* transposada, com en *trogaid*.

És més: tots dos fenòmens ja hi podien ser fonèticament, almenys en potència. És sabut que els dialectes gàllics vacil·laven entre oclusiva sorda i sonora darrere la *-r-*: en lloc de l'indoeuropeu i proto-cèltic *ARGENTO-* i *ARGANTO-* 'plata' (irl. *argat*) es troba *Arcanto-danos* 'mestre de moneda, encunyament d'argent' i la plata es diu *arc'hant* en bretó; *Vercobretum/Vergo-bretun*; *VERCARIA* en lloc de *VERG-* com hem vist en el nostre article *BARQUERA* (I, 881a9-20, veg. hi altres fets). I es vacil·lava, a la Gàl·lia, entre *CARPENTUM* i *KARBANTO-*.

La transposició de la *-r-* en aquestes condicions és fet molt repetit, *V. TROCA* (< *TORQUES*), *TRULL*, *TROSSAR* i *TROS* (enfrent de *TORSUS* i *THYRSUS*) i *TRUIXO*, *préssec* < *PERSICUS*, *presset* de *PERSUS*, *BRESSAR*, *BRAU* etc. Per poc que hi hagués d'aquestes vacil·lacions (espontànies o ultracorrectes), s'havia de tenir la sensació que *TROG-* i (*T*)*ORK-* era tot u, i s'anava fortament a una amalgama entre els dos, com a cosa comuna i indiferent.

El lligam de *TROGIA* —la *TORKOS* que pareix o potcella—, amb l'irl. *trogaid* 'pareix, infanta' (Pok., *IEW*, 1089.25) es comprèn per si sol. I els paral·lels hi són molt nombrosos: 'truja' es deia *berit* en irlandès antic, del participi actiu femení *BHERENTĪ* 'la que porta' (=gr. *φέρουσα* < *φέρωντι*, ll. *ferens*), Pok., *IEW*, 1039.2, 130.29; el germ. comú *sū*, al. *sau* 'truja', és de l'arrel indoeur. *seu/su-* 'parir', d'on ve el scr. *sāte* 'pareix, engendra' i el pre-hel·lènic *sujos* (gr. *υῖος* 'fill', *IEW*, 913.31); l'al. *trächtig* 'prenyada' és derivat de *tragen* 'portar'.

Afegim-hi encara irl. mj. *trog* 'la descendència, el part'. L'etimologia indoeuropea de *trogaid* i *trog* queda ja ben establerta en Pok., 1089.25. I de la copiosa documentació catalana que he aportat, amb casos repetits, però molt minoritaris, de *truja sanada* ('capada'), en qualitat d'excepció, es dedueix indirectament que, en l'origen, i amb caràcter propi, el nom de *truja* no es digué més que de la que era capaç de procrear.

Com a mínim la nostra conclusió ha de ser que l'origen cèltic de **TROGIA* o la seva reducció *TROIA*, queda ben fundat, siguin qualssevol els detalls; i que el seu lligam amb el cèltic comú *TORKOS* 'verro, porc salvatge' és d'una gran versemblança.

El que és ben evident és que l'etimologia tradicional que relaciona el nostre mot amb el nom de la *Troia* hel·lènica o dardànide, i el cavall mitològic, és insostenible, i ja hauria d'estar enterrada: una falla una mica ridícula, més fantàstica que el cavall traïdor. La cosa venia —naturalment— de... *Ménage*. Però és estupend que encara la repeteixin Gamillscheg, Bloch, Wartburg (*FEW* XIII, 2, 316), Prati, Battisti-Alessio (fins el *Walde-H.*, que ja es decanta pel cèltic, II, 708.5, sembla vacillar, en recordar-nos un *porcus troianus* del tardà Macrobi, semblança sense valor; o, com a molt, joc de mots entre el celtisme *tro(g)ia* i el tòpic mitològic). Fins M-Lübke ja devia desconfiar (car «fuijg d'estudi» donant *TROIA* sense asterisc ni explicacions, com si fos llatí, i no fent referència a la falla).

Amb raó ho rebutjaren ja Sainéan (*BhZRPb.* x, 86) i Rohlfs, *l. c.*, i de nou molt detingudament, en *Festschrift Wandruszka*, 1982, 288-291. Era una idea ridículament forçada la de comparar la truja prenyada amb el cavall de Troia ple d'Ulisses i companyia: no ho és menys, comparar-hi un plat de porc farcit, imaginat per un enginyós contador d'històries; ¿per què precisament una truja i no un capó farcit? per què una femella —només— del porc, quan justament es prohibeix (com ens han mostrat les cites del principi) que hom vengui la carn de truja, si no és com a carn dolenta, d'animal consumit per la cria? Calia tot un *Ménage*, del temps en què l'«esprit» erudit, no havent-hi encara lingüística, era el que hom demanava a l'etimòleg. Però el bo de Herrn von Wartburg (que eixí *cum laude* del grec del seu *gymnasium*)...

Ara que Sainéan va engendrar una altra idea, no tan ridícula, però no pas més sòlida (i Rohlfs hi insisteix). Vindria d'un *tru... tru...* que diu que diuen al porc (i per tant a la truja) per cridar-los. Era la idea fixa de Sainéan, explicar tots els noms d'animals d'aquesta manera; de vegades també Rohlfs s'hi ha deixat anar massa (cf. *BIGOS*, *PANIQUELLA* etc.). Concedim-li a Rohlfs que aquest *tru-tru* està «documentat»... Però: a) pertot en 4 grans dominis romànics això hauria donat el nom d'un animal, en forma i detalls exactament uniforme, i ja des de la fase del llatí vulgar (diftongació regular de òt pertot, glosses de Cassel etc.); b) per què la femella adulta, només, i no el porc, ni el verro, ni el porcell; c) per què *TRQ-* i no pas *tru*, que és el vocalisme del crit; d) semblança purament casual amb el conegut *TORKOS!*; e) coincidència amb l'àrea de substrat gal·lo-cèltic... casual; f) cap intent d'explicar-nos l'element *-IA*. Idea, doncs, a descartar sense escrúpols.

DERIV.: Crec que n'hi hagué un, de molt antic, del cèlt. comú *TORKOS*, en el gascó ant. i mod. *tesson*, *-oun* «cochon de lait», que suposa un gàl·lic **TORKIŌN-*, vell diminutiu de *TORKOS*. El *PSW* (VIII, 203) aplega uns 12 testimonis amb context de sentit evident («si la